

„Emlerov katalóg“

Myšlienky a snahy o vytvorenie súborných katalógov boli vlastné mnohým predstaviteľom knihovníctva v prvej československej republike. Presvedčenie, vyplývajúce z úsilia podporiť rozvoj vedy a kultúry v Československu, že práve súborné katalógy, či súpisy kníh a časopisov náležia k základným predpokladom vedeckej práce, zdieľal aj riaditeľ Univerzitnej knižnice v Bratislave dr. h. c. Jan Emler, ktorý nastúpil do funkcie roku 1919 v čase konštituovania knižnice na pôde novovzniknutého československého štátu.

Ako prvý riaditeľ „Knihovne Univerzity Komenského (KUK)“, t. j. dnešnej

Univerzitnej knižnice v Bratislave v Bratislave (ďalej iba Univerzitná knižnica), sa hneď po svojom nástupe intenzívne zaoberal vytvorením súborného katalógu a informačného pracoviska „zpravodajny“, ktorá by dnes mohla niesť označenie referenčné centrum. Ešte v máji roku 1920 vyjadruje napr. v liste adresovanom vládnomu referátu pre evanjelické cirkevné záležitosti v Bratislave želanie (list je písaný po slovensky) „*žeby zo všetkých takýchto* (rozumej ev.

farských ale i súkromných knižníc) byly usporiadané katalogy jednotným spôsobom tak, aby aspoň presná evidencia literatúry slovenskej a jej umiestnenia vo všetkých jej reprezentantoch čo najdokonalejšie a bez medzier katalogom lístkovým na jedinom mieste (univerzitnej knižnici bratislavskej) sneseným bola docielená“^{/3.}

Svoje zámery prezentoval aj na medzinárodnom knihovníckom zjazde v Paríži roku 1923/4. Pri príprave cesty na zjazd, na ktorú ho vyslalo ministerstvo školstva a národnej osvety, Emler uvádza ako jeden z cieľov cesty: „*Tam také chce se zúčastniti (t.j. podpísaný Emler) referátem o našich přípravných pracech na zpravodajskou kancelář, při čemž bude připojen výklad o zahajovaném centrálním katalogu knihoven vědeckých ústavů při universitě v Bratislavě a o pracech směřujících a letošního léta započínajících pre evidenční katalog korporálních a ústavních knihoven pro Slovensko ...*“ /⁵

Ministerstvo školstva a národnej osvety v Prahe vzalo na vedomie správu o tejto prednáške „se zvláštním uspokojením“/⁶ a v tom istom roku schválilo vytvorenie súborného katalógu. Emlerovým cieľom bolo v súbornom katalógu dokumentograficky podchytiť vedecky a historicky cenné knižničné zbierky v československých štátnych knižniciach tak, aby sa stali informačným podkladom pre vedeckú prácu, a tak preklenúť nemožnosť získať potrebné dokumenty do knižničných zbierok priamo do vedeckých centier krajiny.

V decembri 1923 Jan Emler vypracoval **návrh smernice pre celoštátny, československý súborný katalóg**/⁷.

Koncepcia smernice súborného katalógu stojí skutočne za povšimnutie, pretože obsahuje všetky potrebné zásady a informácie, bez ktorých sa neobídu ani súčasné moderné súborné katalógy.

V koncepcii sa stanovuje:

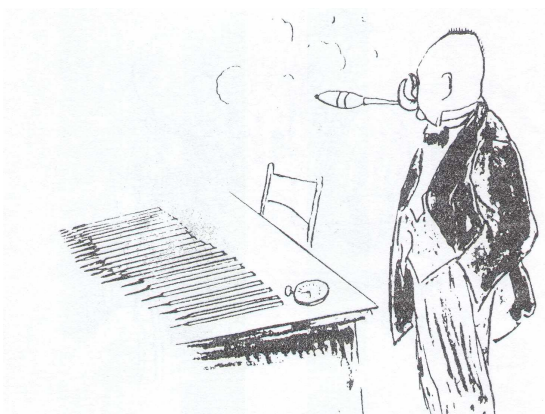
- forma katalógu (lístkový abecedný katalóg),
- typy organizácií podieľajúcich sa na tvorbe súborného katalógu,
- presné úlohy jednotlivých veľkých knižníc,
- úlohy centrály súborného katalógu v Univerzitnej knižnici v Prahe,
- úlohy Univerzitnej knižnice v Bratislave ako mediátora medzi slovenskými knižnicami a centrálou v Prahe,

- poradný orgán - komisia pre súborný katalóg,
- unifikáciu formy katalogizačného záznamu (12,5 x 7,5 cm),
- katalogizačné inštrukcie,
- systém označovania knižníc, spôsob zápisu lokačných a vlastníckych údajov,
- určenie referenčných a bibliografických prameňov pre tvorbu katalógu,
- personálne zabezpečenie „ústredne“ katalógu,
- celý postup prác pri tvorbe a poskytovaní informácií z katalógu.

Súborný katalóg bol vymedzený ako „súhrnný súpis knižných majetkov zhromaždených v štátnych vedeckých a iných vedecký materiál majúcich väčších knižniciach v Československu“ s úlohou „sprístupniť vedecký materiál zistením jeho výskytu“. Dr. Emler rozhodol o vybudovaní lístkového a nie zväzkového katalógu, pretože katalóg považoval za otvorený, priebežne dopĺňaný informačný zdroj, pre ktorý by knižná forma nebola vyhovujúca.

Za centrálu súborného katalógu, koncipovaného ako celoštátny československý informačný zdroj, určil Univerzitnú knižnicu v Prahe (dnes Národní knihovna ČR), z ktorej na Slovensko prišiel a do ktorej sa aj vrátil. Univerzitetnej knižnici v Bratislave zveruje úlohu sprostredkovateľa medzi slovenskými knižnicami a univerzitnou knižnicou v Prahe, ktorá mala byť cieľovou stanicou vybavovania dotazov československých knižníc. Vyžaduje aj vytvorenie komisie menovanej ministerstvom školstva ako poradného i kontrolného orgánu. Unifikuje formu katalogizačného záznamu na medzinárodný formát, vtedy len nedávno prijatý Medzinárodným bibliografickým ústavom v Bruseli (neskôr FID - International Federation

for Information and Documentation, dnes UDC Consortium). a reflektujúcim princíp tzv. zlatého rezu.

Emler riešil tiež **system lokačných značiek** (kódov, šifier, sigiel) knižníc predložením alternatívnych návrhov. Jeden z nich je veľmi podobný dnešnému alfanumerickému označovaniu inštitúcií v súborných katalógoch.

Smernica sa zaoberá aj **katalogizačnými pravidlami**. Podrobne rieši celý proces práce s tým, že jeden exemplár záznamu by mal ísť do Medzinárodného bibliografického ústavu v Bruseli. Z údajov je možné dozvedieť sa aj iné skutočnosti, ako napr. vtedajšie oslobodenie zásielok štátnych inštitúcií od poštovného.

Zaujímavé je stanovisko dr. Emlera k **zaradovaniu povinných výťažkov do súborného katalógu. Túto literatúru navrhuje vynechať**, resp. posunúť ju až do druhého kola spracovania údajov. Vychádza z prezumpcie, že „od určitej doby takmer bez medzier sú príslušné tlače zastúpené v tých štátnych knižniciach zemských, ktoré boli obdarené výhodou povinných výťažkov“. Navrhuje tiež spracovať do katalógu konkrétne knižničné zbierky napr. Knižnicu Právnickej akadémie v Košiciach a zbierky bývalej knižnice mesta Bratislavy, tak ako bola prevedená do Univerzitnej knižnice. Uvažuje aj o zaradení významných stredných škôl s cennými až historickými knižnými fondami. Venuje sa aj zabezpečeniu informačnej činnosti. Takou mala byť „*vědecká poradní, resp. orientační činnost ústředny, kteráž současně stáva se zpravodajnou*“, ktorá bude vykonávať rešeršnú prácu pre bádateľov. Prácu "zpravodajne" chápe ako činnosť rovnocennú budovaniu katalógu.

Pôvodne československý záber katalógu sa nerealizoval, aj keď sám Emler a jeho nasledovníci spoločne s vtedajším ministerstvom školstva a národnej osvety, do ktorého kompetencie spadala aj činnosť knižníc v plnom rozsahu, vyvinuli dostatok úsilia, aby sa tak stalo. Zo zachovanej korešpondencie je zrejmé, že dr. Emler predložil elaborát spravodajskej kancelárie, ako súčasť súborného katalógu, už v januári 1923 na

„medziriaditeľskú“ poradu riaditeľov knižníc: Verejnej a univerzitnej knižnice v Prahe, Moravskej zemskej knižnice a Knihovne Univerzity Komenského. Tento elaborát ponúka listom z 13. 3. 1924 dr. Boreckému, riaditeľovi Verejnej a univerzitnej knižnice v Prahe, ako náhradu za nevypracovaný organizačný poriadok „zpravodajne“, ktorý pre nával inej práce zatiaľ nevypracoval. Ešte vo februári 1924 urgovalo ministerstvo dr. Boreckého, aby po dohode s oboma uvedeným knižnicami predložil tento poriadok. Po dohode riaditeľov Verejnej a národnej knižnice v Prahe, Moravskej zemskej knižnice a Knižnice Univerzity Komenského sa mal potom pôvodný termín spoločnej porady k tejto téme posunúť z 15. marca 1924 na 15. apríla 1924^{/8}. V septembri toho istého roku intenzívna korešpondencia medzi Univerzitnou knižnicou v Bratislave a ministerstvom školstva na jednej strane ^{/9} a na druhej strane medzi Verejnou a univerzitnou knižnicou v Prahe a ministerstvom svedčí o tom, že táto problematika nebola ešte roku 1924 uzatvorená, zrejme aj pre isté pochybnosti pražskej knižnice ^{/10} o organizácii „zpravodajny“. Táto bola nakoniec zriadená v decembri 1929 rozhodnutím ministerstva^{/11} a jej úlohou bolo zisťovanie dokumentov v československých knižniciach.

Skutočnosťou je, že **v Univerzitnej knižnici v Bratislave v rokoch 1923 - 1937**^{/12, 23} vznikol slovenský súborný katalóg a možno sa domnievať, že podkladom k jeho tvorbe bola tiež spomínaná Emlerova koncepcia^{/7}, ktorá obsahuje precízne zásady a technológiu tvorby súborného katalógu.

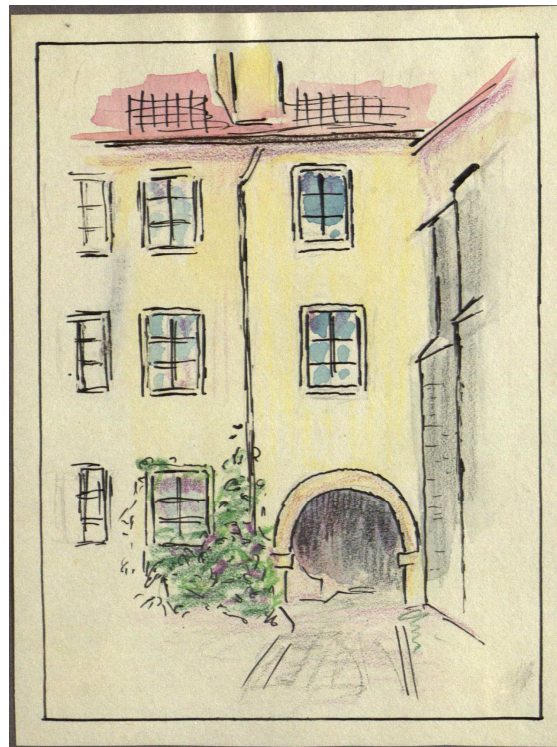
Katalóg bol označovaný v rôznom čase rôznymi názvami. Samotným Emlerom, ale i jeho nástupcom dr. Josefom Schütznerom, ako slovenský **súborný katalóg slovenských knižníc**^{/13}. Neskôr ho označovali ako súhrnný katalóg slovenských knižníc, centrálny, resp. ústredný alebo centrálny katalóg slovenských knižníc, či súborný katalóg slovenských historických knižníc. S istým časovým odstupom dostal nezameniteľný

názov podľa svojho zakladateľa – Emlerov katalóg. Toto označenie je oprávnené, pretože dr. Jan Emler bol nielen iniciátorom katalógu, ale aj jeho výkonným pracovníkom – sám často rokoval o spracovaní jednotlivých knižníc do katalógu a revidoval záznamy ^{/14}.

Motivačných faktorov vytvorenia tohto katalógu bolo viac. Bola to najmä zbierková a bibliografická činnosť Univerzitetnej knižnice v oblasti slovacík, ktorou napĺňala funkciu slovenskej národnej knižnice. Pre celé obdobie pôsobenia dr. Emlera vo funkcii riaditeľa knižnice bolo príznačné maximálne úsilie získať pre knižnicu cenné historické fondy a bibliograficky ich spracovať pre vedeckú prácu na Slovensku. Všetku literatúru nebolo možné fyzicky získať a preto sa knižnica snažila aspoň evidenčne zaznamenať vzácne knižničné zbierky na „slovenskom vidieku“ tak, aby prospeli vo „vedeckom centre Slovenska“ v Bratislave. ^{/14} Založením súborného katalógu doplnil Emler svoju systematickú snahu o fyzické zhromaždenie najmä literatúry slovenskej a o Slovensku v Bratislave.

Súborný katalóg bol integrálnou súčasťou tzv. slovenského oddelenia Univerzitetnej knižnice.

Úlohou oddelenia bolo vytvárať fond staršej slovenskej literárnej produkcie a vykonávať retrospektívnu bibliografickú činnosť, ktorú Univerzitná knižnica zabezpečovala ako národná knižnica. Bibliografická práca na katalógu sa stala dobrým základom pre vstup slovenských knihovníkov do tvorby retrospektívnej bibliografie.

Súborný katalóg sa stal súčasťou bibliografickej práce a zároveň jedným z hlavných prameňov náročnej práce na významnom československom bibliografickom diele „Knihopise českých a slovenských tisků od doby nejstarší až do konce XVIII. století“ /¹⁵. Súvislosť Knihopisu a katalógu potvrdzujú nielen správy našich bývalých kolegov/¹⁶, súčasníkov Emlera, ale aj korešpodencia dr. Emlera/¹⁷, ako člena komisie pre vytvorenie Knihopisu českých a slovenských tlačí od doby najstaršej až do konca 18. storočia. Komisia bola zriadená ministerstvom školstva a národnej osvety 9. decembra 1923 – v roku 150. výročia narodenia Josefa Jungmanna. Knihopis sa mal stať „novým Jungmannom“.

Práce na knihopise, ktorého viaceré časti predstavujú aj súborný katalóg, boli významným hnacím motorom ďalšieho budovania slovenského súborného katalógu. Orientačná komparácia Knihopisu a súborného katalógu potvrdzuje zhodu záznamov slovenských tlačí. Súborný katalóg využíval aj dr. Ján Mišianik pri práci nad doplnkami Riznerovej bibliografie./¹⁸

Na spracúvaní záznamov pre súborný katalóg sa podieľali takí významní pracovníci knižnice ako Peter Tvrďý, slovenský lexikograf, jazykovedec/¹⁹. Záznamy sa vyhotovovali v dvoch exemplároch, z ktorých jednej sa posielal do Národnej knižnice ČR v Prahe. Prácu honorovalo Ministerstvo školstva a národnej osvety/^{9, 26}. Kópie záznamov, opisy jednotlivých knižničných celkov boli postupne dodávané Verejnej a univerzitnej knižnici v Prahe /²⁰. Pri tvorbe záznamov sa v priebehu prác začali akceptovať aj pravidlá bibliografického popisu vypracované pre Knihopis začiatkom roku 1928.

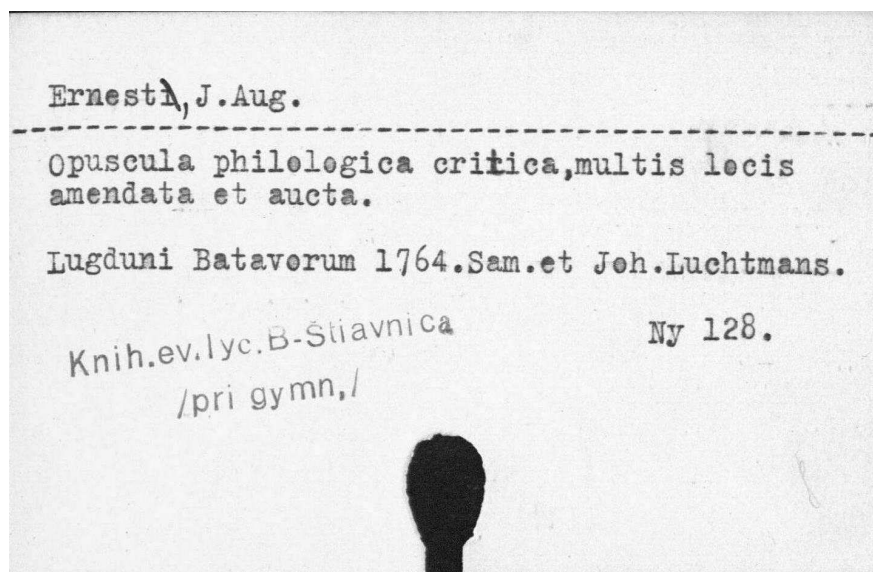
Do katalógu sa podarilo spracovať knižničné zbierky **11 vzácných slovenských historických knižníc**. Rozbor súborného katalógu a bibliografické pramene potvrdzujú, že do súborného katalógu boli zahrnuté knižničné zbierky :

- Knižnica Evanjelického lýcea v Kežmarku,
- Knižnica Prešovského kolégia východného dištriktu e.a.v. cirkvi,

- Knižnica Tranoscia v Liptovskom sv. Mikuláši,
- Štátna knižnica mesta Košíc,
- Knižnica evanjelického lýcea v Banskej Štiavnici,
- Knižnica Matice slovenskej v Turčianskom sv. Martine,
- Knižnica Rímskokatolíckej fary v Turčianskom sv. Martine,
- Knižnice Národnej rady mesta Bratislavy,
- Knižnica Štátneho učiteľského ústavu v Lučenci – tzv. Kubínyovská knižnica/²¹,
- Knižnica Slovenskej evanjelickej bohosloveckej fakulty (skromný počet záznamov, ktoré zostali ako samostatný celok, bez začlenenia do súborného katalógu),
- Knižnica riaditeľstva kúpeľov v Trenčianskych Tepliciach (v súčasnosti zaradenie tejto knižnice do katalógu nepotvrdené).

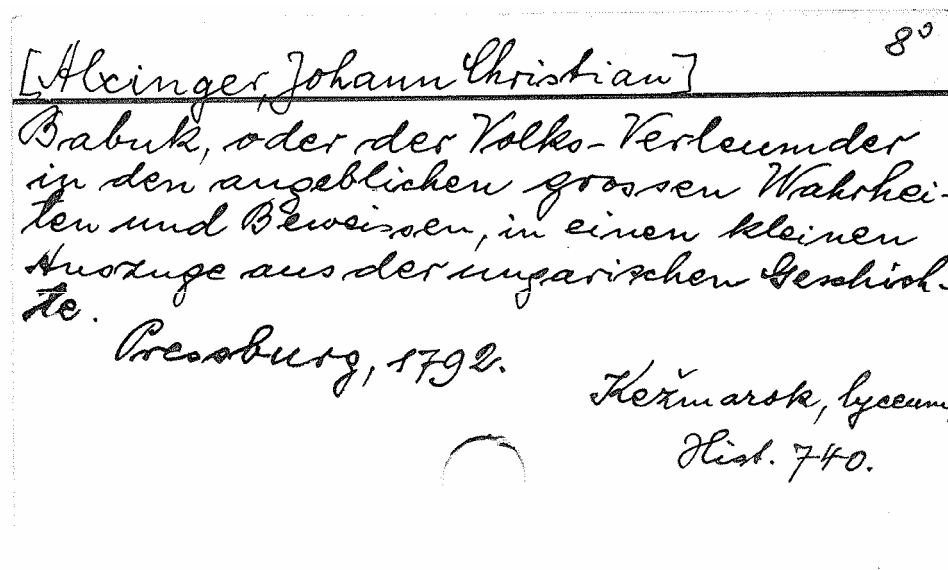
V katalógu možno sporadicky nájsť aj záznamy z knižnice Františkánskeho kláštora v Bratislave, či dokonca Verejnej a univerzitnej knižnice v Prahe (dnes Národní knihovna ČR).

Katalógy troch knižníc, resp. ich časti, sa zachovali aj ako samostatné celky – Knižnice Prešovského evanjelického lýcea (abecedný katalóg), Knižnica evanjelického lýcea v Kežmarku, Knižnica evanjelického lýcea v Banskej Štiavnici (systematicky členené katalógy).

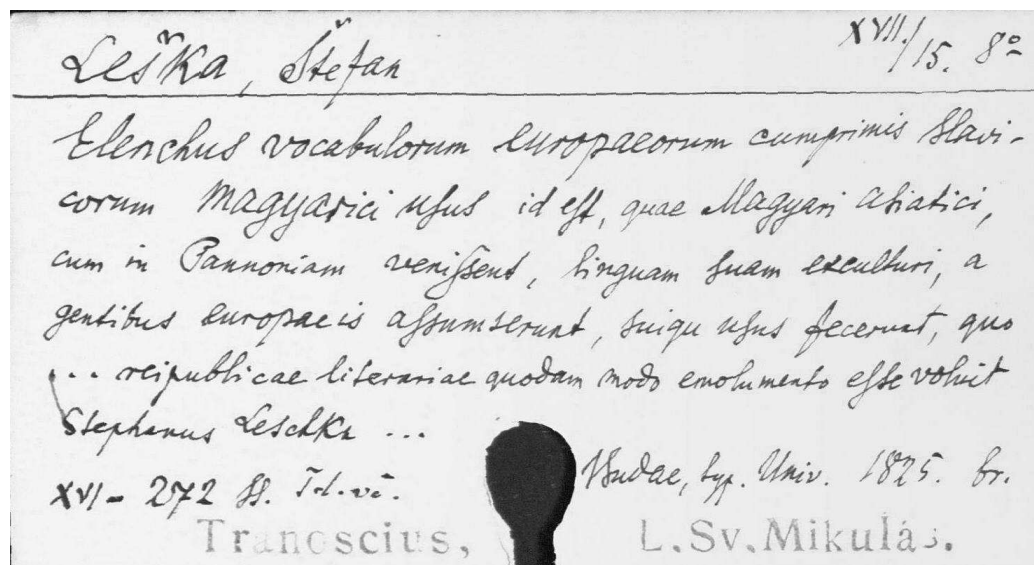
Tieto knižnice sú súčasne nosným prvkom súborného katalógu a boli spracované ako prvé ešte v 20-tych rokoch 20. storočia.

Kežmarská knižnica vznikla v polovici 16. storočia a obsahovala vzácne historické, filozofické a filologické, štátoprávne, matematické, prírodovedné a pedagogické diela v rôznych jazykoch. Tešila sa primárnej pozornosti dr. Emlera. Pri zostavovaní koncepcie už prebiehali rokovania o spracovaní fondu tejto knižnice do súborného katalógu - "zatím je v proudu jednaní o katalogisaci veliké knihovny kežmarské".

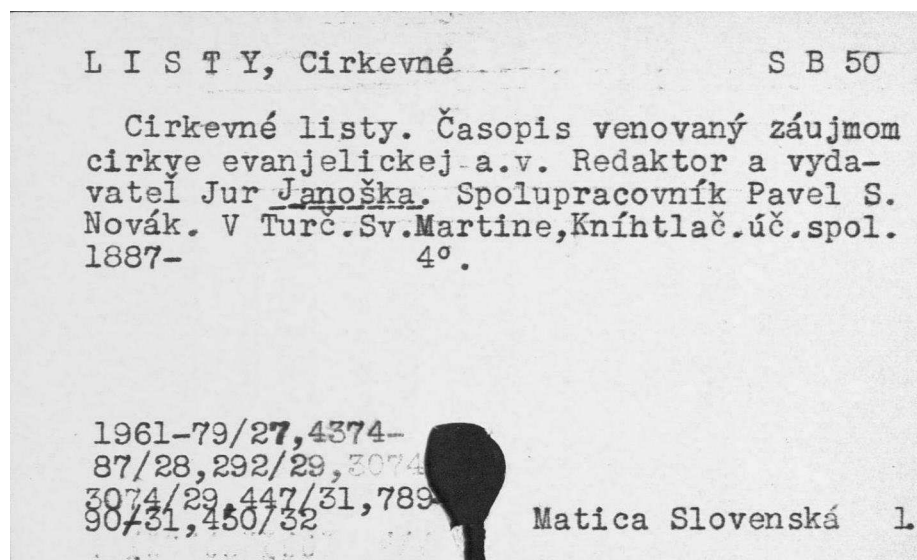
Nemenej cenná bola knižnica ev. kolégia v Prešove o založení ktorého rozhodli delegáti hornouhorských protestantských stavov na zasadnutí v Košiciach ešte 18. novembra 1665. Zbierky knižnice obsahujú mnohé unikátne diela, cennú regionálnu literatúru o Prešove a Šariši, diela Jána Kollára, Samuela Godru, Jozefa Jungmanna a Antona Bernoláka.

Knižnica Tranoscia v Liptovskom Mikuláši obsahovala vzácne diela o slovenskej duchovnej piesni.

Štátna knižnica mesta Košíc, ktorá je známa svojimi cennými historickými fondami bývalej Právnickej akadémie (knižnica sa roku 1924 stala základom mestskej knižnice v Košiciach). Údaje z tejto knižnice výrazne obohatili vznikajúce bibliograficko - katalogizačné dielo akým sa súborný katalóg postupom času stal.

Okrem kníh katalóg obsahuje aj podrobné záznamy periodickej literatúry. Sumarizačný bibliografický záznam je doplnený podrobným zápisom jednotlivých ročníkov periodika. Veľmi precízne sú v ňom spracované najmä **záznamy periodík** z knižnice Matice slovenskej v Martine.

Roč.	Rok	Číslo	Stran	Roč.	Rok	Číslo	Stran
I.	1887	12	[IV]-196	XI.	1897	12	[II]-196
II.	1888	12	[II]-200	XII.	1898	12	[II]-192
III.	1889	12	[II]-196	XIII.	1899	12	[II]-384
IV.	1890	12	[II]-192	XIV.	1900	12	[II]-384
V.	1891	12	[II]-206	XV.	1901	12	[II]-384
VI.	1892	12	[II]-208	XVI.	1902	12	[II]-384
VII.	1893	12	[II]-196	XVII.	1903	12	[II]-392
VIII.	1894	12	[II]-196	XVIII.	1904	12	[II]-384
IX.	1895	12	[II]-210	XIX.	1905	12	[II]-404
X.	1896	12	[II]-196	X.	1906	12	[II]-384

Matica Slovenská

2.

Príprava a budovania tohto rozsiahleho diela v Univerzitnej knižnici, hneď na začiatku jej československej existencie a napriek problémom pri budovaní a spracúvaní vlastných zbierok, svedčí o aktivite Univerzitnej knižnice a jej pozitívnych zásahoch do slovenského knihovníctva. Na základe angažovania sa Univerzitnej knižnice a za podpory ministerstva školstva boli spracované niektoré historické zbierky na Slovensku celkom od základu ^{/14, 22}. Aj katalogizácia knižničných zbierok Matice slovenskej bola plne previazaná so súborným katalógom. Univerzitná knižnica angažovala a financovala Dr. Želmíru Gašparíkovú, ktorá v rokoch 1931 - 1937 spracovala knižničný fond Matice slovenskej pre súborný katalóg ^{/23}.

L E Š K A, Štefan st.

Krátké Wypsanj Žiwota pána Gežisse z Němec-
kého do Slowenčiny uwedené od Štepana Lessky...
W Lewoči, J. Werthmüller 1824. 8°. 16 ss.

V.: V Y P S Á N Í, Krátké-Ježiš Kristus-život
S D 2323

8/

Matica slovenská

Rozsah spracovania záznamov rôznych knižníc do katalógu dokumentuje aj správa o činnosti knižnice za rok 1934, kde sa konštatuje, že pre súhrnný katalóg slovenských knižníc bolo dodaných 4 619 záznamov/²⁴.

Na báze súborného katalógu sa rozbehla aj **medziknižničná výpožičná služba**, ktorú sprostredkúvala Univerzitná knižnica, pretože bolo

dohodnuté aj vzájomné výpožičné právo /^{14, 22}.

Výstižnú informáciu o súbornom katalógu podal sám J. Emler v správe o vývoji Univerzitnej knižnice/²², kde zachytáva zámer, postup i význam katalógu: „... aby byl knižní materiál slovenský a Slovenska se týkající,

pokud je na Slovensku dislokován, patrný aspoň evidencí jeho existence a dostupný cestou výpůjční, začalo ředitelství universitní knihovny již v roce 1923 práce o zřízení souborného katalogu knihoven slovenských, jež mají nebo měly vědeckou intenci zakladatelskou nebo materiálově významných. Práce ta konaná se záštitou ministerstva školství a národní osvěty, jak lze doufati, přinese žádoucí vědecký prospěch, bude-li zaručen řádný zájem knihoven, jichž se týče, a korporací, jimž po případě náležejí. Zatím zpracována jest z větší části knihovna evang. distr. lycea v Kežmarku, zcela knihovna (tak zv. Tranosciová) v Lipt. Sv. Mikuláši při evang. Biskupském úřadě, dále pracuje se o knihovně v Ban. Štiavnici. Základ souborného katalogu je v tom, že katalogy oněch zmíněných korporálních knihoven, pokud tu jsou a dostatečně povšechně vyhovují dnešním požadavkům, jsou opisovány na lístky universálního formátu in duplo, z nichž jeden reponuje se u knihovny university Komenského, kdež se ovšem bibliograficky

prohlédne a po př. doplní a druhý při veřejné a universitní knihovně v Praze. Práce na opisu jsou po partiích kusově ministerstvem školství a

národní osvěty honorovány. Kde pak katalogů, jako např. při knihovně Transciově nebylo, pořízena katalogisace lístková úřední silou univerzitní knihovny v Bratislavě. Souborný katalog přes svůj ještě neveliký rozsah vykonal již služby. Je arci při tom připomenouti, že je to katalog především evidenční, jehož úprava je tedy modifikována.

Výhoda souborného katalogu je v první řadě v tom, že při zachování vzájemnosti výpůjčního nároku ke knižnímu materiálu univerzitní knihovny, velmi cenného, pro ústavy súčasťněné na soupisu, bibliotéka bratislavská bude míti možnost zpřístupniti vědeckým pracovníkům prameny, jinak bezmála nedosažitelné, aniž při tom, byť i v nejmenším, bylo dotčeno vlastnictví anebo musily na dále činiti pokusy o získání nebo depositum těch kterých celých knihoven a byla zatěžována prostorově stísněná bibliotéka bratislavská početnými knihovnými tělesy.“

V závere 30-tych rokov sa končí budovanie súborného katalógu zrejme pre finančnú, technickú i personálnu náročnosť spojenú aj s nastupujúcou nepriaznivou politickou situáciou, ktorá postavila knižnicu pred úlohu zachovania i záchrany knižničných fondov (1938 mobilizácia, 1939 rozdelenie Československa a odchod českých pracovníkov knižnice, v čase 2. svetovej vojny prevozy fondov knižnice na zabránenie ich odvozu do zahraničia). Svoju úlohu iste zohrala aj neprítomnosť osnovateľa a „motora“ katalógu dr. Emlera, ktorý bol v decembri 1930 povolaný za riaditeľa vtedajšej Verejnej a univerzitnej knižnice v Prahe. Zámeru vybudovať celoštátny súborný katalóg sa nevzdal ani v tejto pozícii. Odbornej verejnosti predstavil svoj program, kde uviedol, že:

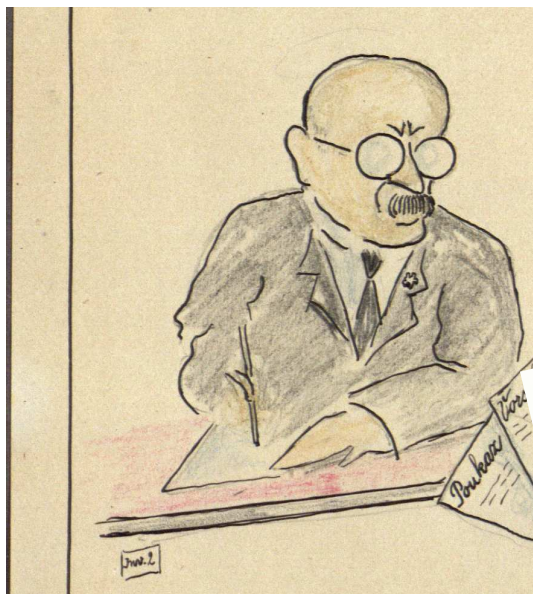
“Jednou z nejdůležitějších věcí, do nichž se chci pustiti, jest pořizení úhrnného či generálního katalogu všech universitních i odborných knihoven v Československu. Běží o lístkový katalog všech vědeckých knihoven a o evidencii veškerého knižního pokladu Československé republiky“/ 25. Zámer vybudovať takýto katalóg privítal aj Josef Schützner,

ktorý bol po dr. Emlerovi riaditeľom Univerzitnej knižnice v Bratislave, ktorý aj posielal do Prahy opisy záznamov zo súborného katalógu slovenských knižníc/^{26, 27}. Vo výročnej správe Verejnej a univerzitnej knižnice v Prahe za rok 1931 sa konštatuje „*mimochodem nutno zmíniti se jen o vypracování návrhu na Ústřední katalog, který na vyzvání ministerstva školství a národní osvěty, podepsaným (t.j. dr. Emlerom) byl podán*“. Tu sa stopy v archívnych materiáloch končia: Výročné správy Národnej knižnice ČR do roku 1934 existenciu československého súborného katalógu v tejto knižnici nespomínajú. O tom, že Emler svoju myšlienku československého záberu katalógu, hoci možno iba v podobe informačnej „zpravodajny“, nakoniec predsa naplnil, svedčí hodnotenie pôsobenia dr. Emlera v Národnej a univerzitnej knižnici v Prahe z roku 1937, v ktorom sa uvádza, že Emler v nadväznosti na súborný katalóg „*uskutečnil centrální informační bureau, hojně používané*“ /²⁸.

Za takmer 15 rokov budovania katalógu sa rozrástol na 35 lístkovníc, obsahujúcich priemerne po 50-tisíc záznamov knižných i periodických dokumentov rôznej proveniencie. „Emlerov“ katalóg zostal zachovaný dodnes. Je prístupný a uložený v zrekonštruovanej katalogizačnej skrini. Je vzácnym historickým informačným prameňom i dokumentom sloven-

kého knihovníctva. Naďalej prezentuje odbornú vyspelosť našich predchodcov i chápanie činnosti knižnice v širokom kultúrnom a vedeckom kontexte.

Собрание К. Эмлера

JEAN EMLER
DIRECTEUR DE LA BIBLIOTHÈQUE DE L'UNIVERSITÉ DE BRATISLAVA

LE
CATALOGUE GÉNÉRAL
SUR FICHES
EN TCHÉCOSLOVAQUIE

Extrait des *Procès-verbaux et Mémoires*
du Congrès international des Bibliothécaires et des Bibliophiles. Paris, 1923.

PARIS
JOUVE & Co, ÉDITEURS
45, RUE MACEAU, 45

1923

Literatúra, poznámky:

Pri spracovaní príspevku boli použité aj archívne materiály Univerzitetnej knižnice v Bratislave a Národnej knižnice ČR v Prahe.

1. Zelber, K.: Memorandum betreffend die Anlage eines Generalkataloges der öffentlichen und Studien-Bibliotheken Österreichs. – Brünn 1894
2. Christian Willhem Berhöffer: Der Sammelkatalog wissenschaftlicher Bibliotheken des deutschen Sprachgebiets bei der Freiherlich Carl von Rotschild'schen öffentlichen Bibliotheken
3. List dr. J. Emlera č. 411 z 26. 5. 1920 adresovaný „vládnemu referátu pre církevné záležitosti evanjelické v Bratislave“
4. Emler, Jan : Le catalogue général sur fiches en Tchécoslovaquie. : extrait des procès-verbaux et mémoires du Congrès international des bibliothécaires et des bibliophiles, Paris 1923 . – Paris : Jouve et Cie, Éditeurs , 1923 . - 11 s.
5. List J. Emlera 5.III.1923 Ministerstvu školstva a národnej osvety v Prahe č.j. 10588-v-1923
6. List č. j. 77116/23-V. zo dňa 12. 8. 1923 MšaNO riaditeľstvu knižnice UK v Bratislave.
V liste sa píše, že „Ministerstvo ... vzalo se zvláštním uspokojením na vědomí zprávu o přednášce, kterou proslovil Jan Emler, ředitel tamní knihovny, při mezinárodním sjezdu knihovníků a knihomilů v Paříži.“
7. Emler, Jan: Koncept návrhu na Směrnice pro souborný katalog. – Bratislava : Knihovna UK, december 1923. – 13 s.
8. List dr. Jaroslava Sutnara, riaditeľa Moravskej zemskej knižnice v Brne dňa 15.4.1925 dr. Jaromírovi Boreckému, riaditeľovi Verejnej a univerzitetnej knižnice v Prahe o dohodnutí termínu porady s dr. Emlerom.
9. 2. sept. 1924 poslal J. Emler list Ministerstvu školstva a národnej osvety č. 389/IV obsahujúci správu o súbornom katalógu spolu s lístkovým zoznamom lyceálnej Knižnice v Kežmarku v počte 948 záznamov. Ministerstvo to ocenilo a poslalo Univerzitetnej knižnici za to 113 Kč, 76 hal. s tým, že je ochotné udeliť primeranú odmenu tiež za prezeranie opísaných lístkov. Súčasne tieto záznamy poslalo záznamy Verejnej a univerzitetnej knižnici v Prahe „pro účely chystané Zpravodajny“.
10. List J. Boreckého, riaditeľa Verejnej a univerzitetnej knižnice v Prahe, zo 6. 10. 1924 adresovaný Ministerstvu školstva a národnej osvety, reagujúci na iniciatívu Univerzitetnej knižnice v Bratislave. Ako predmet listu je uvedené: Bratislava – knih. Univ. Komenského, souborný katalog sloven. knihoven, lyceální knih. v Kežmarku 107181/IV/24 14.IX.1924

Z textu listu:

„Definitivně se vyjádřiti o návrzích předložených ve správě ředitelství knihovny Univerzity Komenského v Bratislavě jest nesnadno proto, že není ještě známo, jak bylo rozhodnuto o organisaci chystané spravodajny, a na co její síly stačí ; zda jen na udílení informací a formální jednocení ústředního katalogu, či také na přesné bibliografické jeho zpracování.““Ředitelství převzalo zatím do úschovy zaslanou sem část kežmarského seznamu a očekáva dalších pokynů stran zřízení spravodajny“.

11. Výnos Ministerstva školstva a národnej osvety č.j. 127.091/29-IV o zriadení knižničnéj spravodajskej kanceláriei. Vznikla v decembri 1929 vo Verejnej a univerzitnej knižnici v Prahe a bola pričlenená k poštovému oddeleniu.

12. Oľga Floreánová v zborníku: Univerzitná knižnica v Bratislave 1965-1968. Bratislava : Univerzitná knižnica 1970, s.37 – uvádza rok 1936

13. a/ Tento slovenský názov katalógu použil dr. Emler v inak českom texte listu dr. Alexovi Križkovi do Prešova 5. 11. 1931;

b/ 21. 9.1935 J. Schützner, riaditeľ Univerzitnej knižnice, informuje dr. Tobolku, predsedu Komisie pre Knihopis : ... *„staré tisky československé už ze slovenského Súborného katalogu vypisujeme“*

14. Černá, Marie: Emlerovo působení v Bratislavě.

In: Z bratislavských knižnic. – Bratislava : Tatran 1950. - S. 23

15. Herchelová, Ľudmila - Seichertová, Marta: Vývoj bibliografickej činnosti v Univerzitnej knižnici od jej založenia.

In: Univerzitná knižnica v rokoch 1914 - 1919 - 1959.– Martin : Matica slovenská 1959. - S. 97

16. Univerzitná knižnica v rokoch 1914 - 1919 - 1959. – Martin , 1959. - S. 99 (vzťah "Knihopisu" a súborného katalógu)

17. 3. jan. 1925 oznamuje dr. Emler dr. Z. Tobolkovi, predsedovi Komisie pre Knihopis českých a slovenských tisků, o postupe prác na Knihopise, s tým že *„při tom současně i posunu do dalšího stadia zahájenou již akci katalogisačního soupisu slovenských knihoven korporálních ostatních. Jde v první řadě o církevní knihovny evangelické, především dokončení Kežmarku, o knihovnu Tranoscia, kde se za věc postavil biskup dr. Janoška, a o knihovnu Kollegia v Prešově, a o knihovnu v Levoči.“*

18. Univerzitná knižnica v rokoch 1914-1919-1959. – Martin , 1959. S. 100 (Mišianik)

19. Listom zo 7. 10. 1925 poslal J. Emler dr. Tobolkovi 96 katalogizačných lístkov aj s informáciou, že gymnaziálny profesor P. Tvrдый urobil poznámky.

20. Záznamy posielali do Prahy v menších zásielkach po 16 až 100 lístkoch, spočiatku cez ministerstvo, neskôr priamo dr. Tobolkovi, predsedovi Komisie pre Knihopis, alebo dr. Boreckému riaditeľovi.

21. Podľa listu dr. Emlera zo dňa 24.10.1930 dr. Tobolkovi, predsedovi Komisie pre knihopisný súpis československých tlačí až do konca 18. storočia, bola táto knižnica

deponovaná v Univerzitetnej knižnici v Bratislave²². Emler, Jan : Několik poznámek o vývoji Univerzitní knihovny.

Bratislava [1926], s. 5 . – odtačok z: Ročenka Univerzity Komenského za roky 1919 - 1924.

„Kde pak katalogů, jako např. při knihovně Tranosciově, nebylo, pořízena katalogisace lístková úřední silou univerzitní knihovny v Bratislavě.“

23. Mária Štefanovičová v zborníku: Z bratislavských knižníc 1950, na s. 35 uvádza: „ ... v rokoch 1931-1937 spracovala (dr. Ž. Hušková, pracovníčka Univerzitetnej knižnice) materiál matičnej knižnice pre súborný katalóg vedeckých knižníc slovenských , vedený pri KUK.“

24. Schützner, Josef: Výroční zpráva o stavu knihovny za správní rok 1934. Bratislava : Knihovňa Univerzity Komenského Bratislava 1934, s. 6.

25. Lomský, Josef: Pro generální katalog odborných knihoven v Československu. [v rubrike Kulturní kronika].- In: Lidové noviny. – Roč. 39, č. 320 , 27. června 1931, s. 9.

26. List dr. Emlera, ako vládneho radu Verejnej a univerzitetnej knižnice v Prahe, zo dňa 25. apríla 1931, ktorým dr. Schützerovi potvrdzuje príjem lístkov súborného katalógu slovenských knižníc.

27. List J. Schütznera zo 6. mája 1931 dr. Emlerovi do Prahy, ktorým posielala opis katalógu knižnice rímsko-katolíckej fary v Turčianskom sv. Martine.

28. Císařová-Kolářová, Anna: Dr. Jan Emler šedesátníkem. In: Marginalie : věstník Spolku českých bibliofilů v Praze. – Roč. 11, č. 7 (1937), s. 139.

29. Mestitz, František: Univerzitná knižnica v rokoch 1919 - 1939. In: Univerzitná knižnica v rokoch 1914 - 1919 - 1959. – Martin : Matica slovenská 1959, s. 32.

30. Čisté katalogizačné lístky pre potreby súborného katalógu zasielalo samotné Ministerstvo školstva a národnej osvety. V tej dobe to nebolo nič zvláštne, pretože ministerstvo rozhodovalo prakticky o všetkom, čo sa činnosti knižnice týkalo - nielen napr. o dovolenkách pracovníkov, ich platovom zaradení, ale napr. aj o čistení priestorov knižnice.

